

A SEMMIBŐL KINŐTT FŐVÁROS A KÖZÉP-ÁZSIAI SZTYEPPÉKEN: ASZTANA 20 ÉVES

PAPP-VÁRY ÁRPÁD FERENC

dékán, szakvezető
Budapesti Metropolitan Egyetem
Üzleti, Turisztikai és Gazdasági Kar
apappvary@metropolitan.hu

Absztrakt

A volt Szovjetunió utódállamai és azok fővárosai közül a legérdekesebb talán Kazahsztán és Asztana esete. Ez a település ugyanis húsz éve még harmad ekkora volt, ráadásul nem is volt főváros. Sőt, még csak nem is Asztana volt a neve, hanem Akmola! Ezzel szemben, aki ma ellátogat ide, olyat láthat, ami talán csak Dubai-hoz hasonlítható: a semmiből kinőtt, sokszor nem túl funkcionális építészeti remekműveket – csak éppen nem a tengerparton, hanem a kietlen sztyeppe közepén.

A város fejlődése azért is érdekes, mert lényegében az ország vezetőjének vízióját testesíti meg: Nurszultan Nazarbajev volt az, aki kitalálta, hogy a fővárost át kell ide helyezni Almatiból, és azt is, hogy új nevet kell adni a városnak. Mi több, a vezető saját kézzel rajzolta és rajzolja meg az említett emblemikus épületeket. Mindennek ellenére vagy talán épp ezért a város fejlesztése mérnöki precizitással megtervezett.

Meglepő módon Asztanába direkt repülőjáráttal is el lehet jutni Budapestről, aminek egyik oka, hogy 2017-ben itt rendezték meg a világkiállítást. Az EXPO területén ma is működő, a jövő energiájával (leginkább a megújuló energiával) foglalkozó múzeum pedig jól mutatja azt is, hogy a főváros mellett az ország kapcsán is van vízió.

Jelen tanulmány szerzője az Erasmus kreditmobilitás segítségével 2018 nyarán tanított a Kazakh University of Technology and Business-en, és az ott töltött egy hét tapasztalatai is beépültek a cikkbe, valamint a tanulmány illusztrációi is az ő fényképei.

Kulcsszavak: *Városmárkázás, Városfejlesztés, Országmárkázás, Országfejlesztés, Regionális tudomány*

1. Hiányzó országimázs

Mit tudunk Kazahsztánról? Nos, valljuk be, még mi, a tudomány világában mozgó emberek se túl sokat. Többnyire csak annyit, hogy a Szovjetunió egyik utódállama. De már azt sem biztos, hogy ismerjük, hogy Oroszország után a második legnagyobb utódállam, sőt földrajzi területe alapján a világ 9. legnagyobb országa. Talán azért is a kevés információ, mert mindössze 18 millióan laknak ezen a hatalmas területen, és az embereknél állítólag még van farkasból is több van.

Mivel az ország nem túl ismert, nem csoda, hogy imázsa se nagyon van. Az országmárka fogalmát megteremtő Simon Anholt nevéhez fűződő Anholt-GfK Roper Nation Brands Index adatai alapján, mely 50 ország imázsát méri fel, Kazahsztán a 48. helyen áll, és mindössze Nigériát és Iránt előzi meg. Előtte van többek közt Szaúd-Arábia (45.), Ecuador (43.), Kuba (41.) vagy Dél-Afrika (35.). És akkor a földrajzilag nagy kiterjedésű fejlődő országokat még nem is mondtuk: a felmérés szerint sokkal jobb az imázsa Indiának (31.), Kínának (24.), Brazíliának (23.), de Oroszországnak is (22.). Az első 5 helyezettől pedig tényleg fényévek választják el Kazahsztán imázsát, ezek sorrendben az Amerikai Egyesült Államok, Németország, az Egyesült Királyság, Kanada és Franciaország – legalábbis a 2016-os eredmények alapján. Pusztán érdekességként: Magyarország a 28. ezen a listán.

Persze Kazahsztán 48. helye valójában nem is olyan meglepő. Ha az Anholt-féle klasszikus országmárka dimenziókat nézzük (2007), melyeket a kutatás is vizsgál, nemigen tudunk egyik ponthoz sem mit rendelni:

- Turizmus: Nem különösebben sokan vannak, akik épp Kazahsztánban szeretnének nyaralni. Ahogy nincs is túl sok turista az országban: e cikk szerzője egy teljes, Aszتانában töltött hét alatt se nagyon találkozott utazókkal. Ugyanígy, az ország látnivalóiról se sokat hallani a médiában.
- Befektetés és letelepedés: A nyugati cégek itt való befektetéséről nem nagyon tudni. Pedig az összes nagyobb márka jelen van, a bevásárlóközpontok kínálata messze meghaladja egy magyarországi shopping mallét.
- Export: Nem igazán ismerünk egy híres kazah márkát sem. De termékeket sem tudunk feltétlenül kapásból mondani, hacsak nem az olaj az.

- Kormányzás: Többnyire csak valami homályos elképzelésünk van, hogy a szovjet utódállamok többségéhez hasonlóan itt is valamiféle „puha” diktatúra lehet, személyi kultusszal.
- Kultúra: A kazah kultúra nem túl ismert. Még nekünk, magyaroknak sem, pedig bizonyos elméletek szerint a két nép közt rokoni szálak vannak. Ahogy az ottani mondás tartja: „kazahu pen mazar tuıs”.
- Emberek: Nos, érdekes módon erről a pontról lehet véleményünk. Van ugyanis egy híres kazah, aki pár éve megtöltötte a mozikat. De a helyzet az, hogy ő sem kazah. Sőt, soha nem is járt Kazahsztánban! Ráadásul a filmje meglehetősen negatívan tüntette fel az országot és itteni embereket. Igen, az ő neve Borat, azaz Sasha Baron Cohen. A „Borat – Kazah nép nagy fehér gyermeke menni művelődni Amerika” kétségtelenül nem festett jó képet az országról. Az egyik legendás mondat szerint: „Bár Kazahsztán nagy ország, problémái is vannak: gazdasági, szociális és zsidó”. A képek pedig egy alulfejlett, primitív helyet mutattak – ezeket a részeket amúgy Románia egyik eldugott falujában vették fel. Így aztán amikor az államelnök, Nurszultan Nazarbajev a film bemutatásának évében, 2006-ban George Bush akkori amerikai elnökkel találkozott, megbeszélésük egyik pontja állítólag „Kazahsztán imázsa Borat után” volt. Mindezen felül több millió dolláros kampányba fogtak, amelynek központi üzenete úgy hangozott: „Kazahsztán – Eurázsia szíve”. Később maguk is belátták – pletykák szerint Nazarbajev elnök lányának hatására –, hogy a film legalább annyira az USA, mint Kazahsztán paródiája, ráadásul segítségével olyanok is felfigyeltek az országra, akik korábban még sosem hallottak róla (Papp-Váry 2009). Ennek ellenére, a biztos módja egy kazah megsértésének, ha azt mondjuk: „Borat!”

2. Az új főváros

Nos, mivel az országról ennyire keveset tudunk, ezek után különösen a meglepő a valóság, ami fogad minket, legalábbis a fővárosban, Asztanában. A hely ugyanis olyan, mintha szó szerint egy sci-fi-be csöppennénk: futurisztikus és többnyire monumentális épületek mindenütt, és minden vadonatúj.

Utóbbin persze nincs mit csodálkozni, ha tudjuk, hogy a főváros mindössze 20 éves. Ha felnyitjuk a Cartographia Kft. 1995-ben kiadott

Földrajzi Atlaszát (szerk. Papp-Váry), ott például hiába keresünk ilyen nevű települést – mely egyébként azt jelenti: „főváros”.

A helyén egy Akmola nevű város lesz (pontosabban volt), ami akkor kevesebb, mint 300 ezer lakossal rendelkezett.

1998-ban azonban változás történt. Ahogy Papp-Váry írja a Metropolitan (korábban BKF) hallgatói számára készült „Gazdaságföldrajz – A gazdasági élet földrajzi alapjai” című egyetemi jegyzetében (2013, 180.o.): „Kazahsztán is az ország belsejében lévő várost, Asztanát tette meg fővárosnak, a kazah-kirgiz határ menti Almati helyett”.

Papp-Váry más példákat is hoz (2013, 180.o), miszerint: „Az új városok alapításai közül legismertebbek azok, amikor a határmenti (pl. tengerparti), főváros helyett, az ország belsejében építik fel az új fővárost a belső területek fejlesztése érdekében. Ennek első és legismertebb példája Brazíliában Rio de Janeiro helyett az ország belsejében Brasília felépítése (1960). További példák: Pakisztánban Karacsi helyett, az ország északi részén Ravalpindi, majd Iszlámabád (1985). (...) A tengerpart helyett az ország belsejében létesített új fővárost Nigéria, Lagos helyett Abuja (1991) és Mianmar, Yangon helyett Naypyidaw (Nepjídó, 2005).”

Miként Papp-Váry kiemeli (2013, 180.o.): „A felsorolt eszközökkel az elmaradott vagy válság sújtotta területeken is a meglévő produktív góccokat ún. növekedési pólusokat kell fejleszteni, amelyekből láncreakció-szerű gazdasági növekedés indulhat el. (...) Ez a gazdaságfejlesztési politika biztosíthatja csak a gazdasági térszerkezet hatékonyság szerinti módosulását.”

Nos, Akmola, pontosabban Asztana esetében nem csak gazdaságfejlesztési okok miatt esett a választás a főváros áthelyezésére: a politikai tényezők között említhető, hogy Nurszultan Nazarbajev elnök szeretett volna inkább Oroszországhoz, semmint Kínához közel kerülni. Ugyanakkor Nazarbajev politikája az előző kettő mellett egy harmadik nagyhatalomra is nagyon odafigyel, mégpedig az Egyesült Államokra, így például jó kapcsolatot ápol a NATO-val.

A nyugat és kelet közti egyensúlyozás a városfejlesztésben is érvényesül, hiszen a legismertebb nemzetközi építészeket, művészeket kérte fel, hogy meghatározzák az új főváros vízióját, és hogy az fel is épüljön. Ha pedig végigtekintünk azon, hogy mindössze 20 év alatt mennyi minden jött

létre, az kétségkívül egyedülálló, sőt időnként lélegzetelállító, bár nem mindig pozitív értelemben.

3. Mint egy sci-fi film

Ha egy egyszerű Google-keresést indítunk arra, hogy „Astana”, az első 10 találat közt megjelenik a The Guardian és a CNN egy-egy cikke. Előbbinek a címe: „Welcome to Astana, Kazakhstan: one of the strangest capital cities on Earth” (Fraser és Kim 2015). Míg az utóbbinak: „Astana: The world’s weirdest capital city” (Carrington 2012). De mitől is olyan különös, bizarr, sőt szurreális ez a város?

Nos, először is attól, hogy tényleg a semmi közepén van. Aki repülővel érkezik, körülbelül egy órán át semmit nem lát, csak a pusztát, pontosabban a sztyeppét. Kazahsztán szinte teljesen sík terület, és ez a része különösen. Ennek persze előnye is van: könnyebb az építkezés, sokkal átláthatóbb lehet a városi struktúra és mindig van lehetőség terjeszkedni.

A másik hasonlóság lehet egy úrfilmmel, hogy itt is nagyon hideg van. Télen akár mínusz 35-40 celsiusfok lehet, amivel ez a világ második leghidegebb fővárosa. Az első helyezett egyébként Ulánbátor, és csak a harmadik Moszkva. Helsinkit és Reykjavíkt pedig már a dobogóra sem férnek fel (Worldatlas.com 2018).

Végül a harmadik bizarr dolog, hogy a Szovjetunió fennállása alatt ez a kietlen, hideg terület gulágtábor volt: a rendszer börtönbe zárt ellenségeinek feleségeit és gyerekeit telepítették ide.

Ehhez képest különösen meglepő és szinte sci-fi élmény itt a sztyeppé közepén a legmodernebb felhőkarcolókkal, csillogó fém- és színes üvegépületekkel találkozni. Nem véletlen, hogy a The Guardian szerzői, Fraser és Kim szerint (2015) ez az egész egy „posztmodern legóra” hasonlít.

A posztmodern legó hasonlat különösen akkor szembetűnő, ha ellátogatunk a mini-Kazahsztán múzeumba. A kertben az ország látnivalóinak kicsinyített mása található, míg egy óriási zárt teremben Asztana kiterített térképe, rajta az emblemikus épületek makettjeivel. Ilyenkor látható igazán, hogy mennyire „vonalzóval” lett az egész város megrajzolva, az utaktól kezdve a lakóházakon át a látványos kormányzati épületekig. Ez a mérnöki precizitás részben Nazarbajev elnök víziójának, részben pedig egy japán tervezőnek, Kisho Kurokawa-nak köszönhető.

1. ábra. Asztana makettje, elől az elnöki palotával – A kazah főváros a valóságban is ugyanígy, „vonalzóval” rajzolt

Forrás: A szerző saját fényképe a mini-Kazahsztán múzeumban

A másik hely, ahol a végiggondolt tervezést megcsodálhatjuk, a Nemzeti Múzeum és azon belül is az Asztana terem. Itt nemcsak a korábbi fejlesztéseket lehet megnézni egy-egy monitoron, hanem külön-külön monitorokat kaptak a folyamatban lévő, illetve a jövőben tervezett építkezések is.

Ezekből a következő látszódik: míg a hagyományos, szovjet gyökerű grandiózusság megmaradt, addig kiemelten fontosnak tartották, hogy az épületek egyben egyediek, különlegesek legyenek.

Jó példa erre a Sarvarka velodrom, a pályakerékpáros edzéseknél és versenyeknek készített épület, melynek teteje egy bicikliszak. De ugyanígy mondható a zenei központ, koncertterem, mely voltaképp egy korsó. A művészeti akadémia, ahol mindenféle művészeti ágban folyik képzés, egy különleges formájú, csupa üvegpalotában kapott helyet, ami ráadásul sötétkék színű. Utóbbival szemben pedig egy óriási piramis van, a Béke és Egyetértés Palotája. Hozzá kell tenni, ezek az épületek sokszor egyáltalán nem funkcionálisak, már ha egyáltalán nyitva vannak. Amikor e cikk szerzője 2018 júniusában Kazahsztánban járt, az utóbbi három mindegyike zárva volt hétfőn, és bizony már a „vakolat” is több helyen hullott.

Ezzel szemben vannak nagyon is élettel teli építmények: a Google keresés az „Érdekes helyek” kapcsán a 3. helyen az említett piramist dobja fel, míg a 2. helyen a Khan Satyr áll, ami némileg meglepő egy bevásárlóközpont. E cikk szerzője sem nagyon értette, amikor a szállóban kapott egy várostérképet, hogy miért szerepel a kiemelt látványosságok közt egy shopping center, de ha ellátogat oda az ember, azonnal rájön. A Khan Satyr ugyanis egészen különleges építészeti csoda, melynek designja Norman Foster nevéhez fűződik. Az épület ugyanis egy sátor, ami már önmagában is merész vállalás, ha tudjuk, hogy télen akár mínusz 35-40 fok is lehet. Ehhez képest az épület legfelső szintjén egy folyamatosan üzemelő strand van, de olyan, amihez egyenesen a Maldív-szigetektől hozták a homokot. Az egyel lejjebbi szinten pedig egy teljes játékterem található, sőt egy kisvonat körbe is visz, így felülről is megcsodálhatjuk a bevásárlóközpontot. Ahol természetesen minden nagy márka megtalálható, olyanok is, melyek Budapesten nem kaphatók.

4. Az első számú ember

Nos, míg a második a Google „Érdekes helyek” listáján az említett shopping center, addig első helyen a 105 méteres Bayterek-torony áll. Ez olyasmi itt, mint Párizsban az Eiffel-torony – bár utóbbi kicsit magasabb a maga 300 méterével.

A hivatalos verzió szerint a Bayterek egy modern torony, amely az élet fájának tetején elhelyezett aranytojás legendáját szimbolizálja. Mások szerint leginkább egy Chupa Chups nyalókára hasonlít. Bárhogya is, a torony skiccét maga Nazarbajev elnök rajzolta, és a torony tetején a látogatók megérinthetik a politikus aranyozott kézlenyomatát.

Maga a torony azonban nem az ő nevét viseli, ahogy Asztana neve sem lett Nazarbajev, bár volt ilyen pletyka a The Guardian 2015-ös cikke szerint.

Annyi azonban kétségtelen, hogy más fontos dolgokat viszont elneveztek róla: ilyen mindenekelőtt a repülőtér, de ilyen az itt található egyetem is. Az is elmondható, hogy szinte minden épületben kint van a róla készült festmény vagy fotó, valamint egy híres idézet tőle.

A múzeumokról nem is beszélve: a Nemzeti Múzeumban rögtön a bejárat után, két nagy festmény közt, mely az ősi kazah népet mutatja, ott áll Nazarbajev. A hadtörténelmi múzeum aulájában pedig a kezdetektől

végigkövethetők a régió híres harcosai az egyes korokban, például a hun katonák, míg a terem központi részén ő maga áll.

2. ábra. Asztana Eiffel-tornya a 105 méter magas Bayterek-torony

Forrás: A szerző saját fényképe

3. ábra. Nazarbajev elnök a saját kezével rajzolta meg a Bayterek-torony tervét

Forrás: A szerző saját fényképe a Kazah Nemzeti Múzeum „Astana” termében

Ennél is érdekesebb „Az első elnök múzeuma” („Museum of the First President”), hiszen Nazarbajev még él. Másrészt, ugyan valóban ő volt az első elnök 1991-ben, de mindeddig egyben az utolsó is. Sőt, voltaképp már 1984 óta ő vezeti az országot, amikor az akkor még Szovjetunió részét képező Kazah Szovjet Szocialista Köztársaság elnöke lett. Ezek után nem csoda, hogy saját elnöki palotája is olyan, ami kicsit hasonlít a Fehér Hátra.

4. ábra. A város panorámája, középen az elnöki palotával, mögötte a piramissal és a művészeti akadémiaival

Forrás: A szerző saját fényképe a Bayterek-torony legfelső szintjéről

Mindezek alapján egy személyi kultuszra épülő fél-diktatúra rajzolódhat ki. Ugyanakkor jelen cikk szerzőjének tapasztalatai szerint ennek az utcán nem sok jele van: az emberek bár fegyelmezettek, de szabadok. Itt nincs tiltva a Facebook, mint Kínában, de még az Uber közösségi alapon szerveződő taxiszolgáltatás sem, amit Magyarországról elzavartak. A digitális szolgáltatások használata meglepően magas, szinte mindenki mobiltelefonnal a kezében sétál és használ különböző applikációkat.

Persze azért a „fejlett világból” nézve Nazarbajev rendszere egyfajta diktatúra, aminek nem sok támogatója van Nyugat-Európában. Meglepő módon Nazarbajev egyik lelkes támogatója Jonathan Aitken, egykori brit politikus, aki az elnök 2009-ben megjelentetett életrajzát írta, 23 órányi személyes beszélgetés és a kazah történelemre való visszatekintés alapján.

„Bár biztos vagyok benne, hogy (Nazarbajev) hatalmas egóval rendelkezik, ugyanakkor az nem egyfajta én-központú egó, hanem sokkal inkább egy 'Szeretem az országot' központú egó” – vélekedik Aitken. Az életrajzíró Nazarbajevet azokhoz a patrónusokhoz hasonlítja, akik a 18. századi Európát jellemezték, különös tekintettel XIV. Lajosra, a Napkirályra. „Asztana ugyanúgy egy ember személyes víziója alapján épült fel, mint a Versailles és Párizs egyes részei” – mondja. Talán ezek után nem is meglepő, hogy a párizsi diadalívnek Asztanában is megvan a párja, mely a hop on – hop off buszos túra egyik állomása.

E mellett a város futurisztikus designú megoldásai kiválóan jelképezik Kazahsztán ambícióit. Ahogy egy helyi építész, Szerik Rusztambekov kiemeli: „Az építészet mindig az állam, a technológia és a kultúra fejlődését jelképezi. Mivel Asztana városa Eurázsia központjaként, Kelet és Nyugat találkozásaként pozicionálja önmagát, a stílusjegyek keveredése teljesen helyénvaló.” (Carrington 2012)

De az említett Jonathan Aitken mellett más is írt már könyvet Nazarbajevről. Mégpedig személyesen az elnök maga saját magáról, „The Kazakhstan Way” címmel (Nazarbajev 2008). Ennél is meglepőbb lehet, hogy ki jegyezte a kötet előszavát. Nos, nem más, mint Margaret Thatcher, a Vaslady, 1979 és 1990 között az Egyesült Királyság miniszterelnöke.

E könyvek és más, az elnököt méltató írások még jó néhány dolgot emelnek ki pozitívan. Az egyik, hogy a különböző etnikumok békében élnek egymással. Ugyanis 2016-os adatok szerint 66,48% kazah, 20,61% orosz, míg a maradék 12,91%-ban megtalálhatók ukránok, németek, üzbégek, tatárok, ujjurok és más népcsoportok is. Ugyanez a béke mondható el a vallások vonatkozásában: 70,4% muszlim, 24,7% keresztény, többségében ortodox, míg 0,2% buddhista. A maradék pár százalék más valláshoz tartozik, vagy nem hívő (Wikipedia 2018). A másik nagy fegyvertény (bár ez jelen esetben mindenképp képzavar), amit Nazarbajevhez fűznek, az a nukleáris leszerelés. Nazarbajev elnök mellett szól az is, hogy egyszerre kéri fel a legjobb nyugati és keleti szakértőket, ahogy az építészetben, úgy más területeken is. Mi több, ösztönzi a kazah fiatalokat, hogy tanuljanak külföldi egyetemeken, próbálják ki magukat, majd fordítsák ezt a tudást az ország épülésére. Így akár a teljes külföldi tanulmányi költségüket fedezik ösztöndíjjal, az egyetlen feltétel, hogy utána minimum 5 évet Kazahsztánban dolgozzanak (Fraser és Kim, 2015). De egyre több olyan egyetem található Kazahsztánban is, ahol

angolul lehet tanulni, vagy akár egyszerre három nyelven: angolul, kazahul és oroszul.

A rend is egy pozitív jelző, mely alatt a szó szerinti rendet is lehet érteni: Asztana az egyik legtisztább város a világon, amit azonnal észrevehetünk a repülőtértől a központ felé tartva. Nap mint nap többszáz munkás foglalkozik az utcák tisztításával és karbantartásával.

Sőt, a legtöbb nagyvárostól eltérően a levegő is kifejezetten jó, ami köszönhető egyrészt a város északi fekvésének, másrészt az óriási szabad tereknek. Mi több, e cikk szerzőjének tapasztalata az volt, hogy ahová csak lehet, igyekeznek virágokat rakni, vagy éppen érdekes formákra nyírt sövényeket, növényeket, de még mesterséges, ember által épített erdő is van Asztanában. A környezetbarát közlekedést is ösztönzik: a MOL Bubi rendszeréhez hasonló közösségi kerékpármegosztó állomások vannak a város több pontján, ami már csak azért is hasznos, mert a település kiterjedése óriási, ahhoz képest, hogy egymillióan se lakják.

Persze azért rengeteg kritika is éri Nazarbajev rendszerét és a közel 80 éves államelnököt. Az egyik ilyen, hogy grandiózus épületekre költi a pénzt, ráadásul azt is csak Asztanában, de amint innen kilépünk, a valóság lehangoló. A másik vád a korrupció és hogy mindent ő és családja kontrollál. Sokan azt róják fel, hogy ebből a mennyiségű olajból, amivel Kazahsztán rendelkezik, az ország mind a 18 millió polgárának már dollármilliomosnak kellene lennie. E helyett azonban az átlagkereset mindössze havi 450 dollár (Abadi 2018), sőt az ország felének jövedelme nem éri el a havi 70 dollárt (Palmer 2017). Végül, de nem utolsósorban a kritikus hangok azt is kiemelik, hogy az egész ország az olajra épül, de mi van, ha kifogynak belőle?

5. Az EXPO és az országvízíó

Nos, ha a felsorolt kritikák némelyike talán meg is állja a helyét, az utolsó, olajra vonatkozó semmiképp sem. Az országban nagyon is komoly gondolkodás van annak kapcsán, hogy milyen alternatív energiára lehet építeni. Ehhez kötődően átfogó kutatásokat finanszíroznak, innovatív technológiákat próbálnak ki, sőt ez volt a 2017-ben Asztanában rendezett világkiállítás témája is: „Future Energy – Solutions for Tackling Humankind’s Greatest Challenge.” azaz „A Jövő Energiája – Megoldások az emberiség legnagyobb kihívásának leküzdésére”.

A jövő energiájával, ezen belül is leginkább a megújuló energiával foglalkozó múzeum ma is üzemel, mégpedig összesen 8 szinten. A kiállítás 1. emelete, a nemzeti pavilon megtekintése után egy lifttel a 8. emeletre visznek minket, és felülről lefelé tudunk haladni. A 8. emelet az Astana Smart City, a város erre vonatkozó, már működő és tervezett megoldásaival. A 7-2. emelet sorban az űr energia, napenergia, szélenergia, biomassza energia, kinetikus energia és vízenergia. Természetesen mindegyiket különleges, interaktív formában mutatják be. Így például kipróbálhatjuk a súlytalanság érzését az űrben, vagy éppen beállhatunk egy szélesatornába, saját magunkon érezve az egyes szélerőségeket, de akár napenergiával is irányíthatunk kisautókat. Ráadásul mindezt egy különleges környezetben, egy fekete színű, óriási üveggömbben.

1. ábra. Az EXPO területe, a centrumban a megújuló energiáról szóló 8 szintes gömbbel – 2017-ben Asztanában rendezték a világkiállítást

Forrás: A szerző saját fényképe egy városi plakátról

A kiállítás a világ összes múzeumának mintát adhat, annyira szuperlatívuszokban lehet csak beszélni róla. De a költsége is ennek megfelelő. Ahogy a Foreign Policy újságírója némileg cinikusan írta (Palmer 2017): Kazahsztán 5 millárd dollárt költött egy halálcsillagra és az még csak nem is lő ki lézert.

6. Összefoglalás: Húsz évvel később

Asztana elmúlt húsz évben végbement fejlődése talán az egyik legizgalmasabb földrajzi, gazdaságföldrajzi példa. A város lakossága két évtized alatt 275 ezerről közel 900 ezerre nőtt (Abadi 2018). Mindezt úgy, hogy közben olyan épületek emelkedtek itt ki, amelyekhez hasonlót a világban máshol nem nagyon látni. Nem véletlen, hogy a kazah főváros hivatalos szlogenje úgy szól: „Astana – A nagy sztyeppe fővárosa” („Astana – Capital of the great steppe”). De talán még pontosabb, ahogy a The Guardian cikke nevezte a várost (Moore 2010): „a sztyeppék úrbázisa”.

Időközben Nazarbajev elnök is közel 80 éves lett, de még mindig nagy lendülettel, stílusosan azt is mondhatjuk, „megújuló energiával” veti bele magát a város fejlesztésébe. A fejlődés Asztanában óriási, ám valójában csak a következő 20 év ad rá választ, hogy mindez inkább káprázat, délibáb volt, vagy valós alapokon nyugvó építkezés.

2. ábra. Asztana 2018-ban épp 20 éves – A plakát baloldalán a Khan Satyr bevásárlóközpont, jobboldalán az EXPO kazah pavilonja

Forrás: A szerző saját fényképe egy városi plakátról

Irodalomjegyzék

Abadi, Mark (2018): Inside the eerily quiet streets of Kazakhstan's 20-year-old capital city, where futuristic skyscrapers tower over the grasslands of a former prison camp. Business Insider. URL: <https://www.businessinsider.com/astana-kazakhstan-planned-city-2018-6> Megjelenés: 2018. 06. 16., Letöltve: 2018. 09. 23.

Aitken, Jonathan (2009): Nazarbajev and the Making of Kazakhstan: From Communism to Capitalism. Continuum Kiadó.

Anholt, Simon (2007): Competitive Identity – The New Brand Management for Nations, Cities and Regions. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, UK: Palgrave MacMillan

Anholt-Gfk Roper Nation Brands Index (2017): An Analysis of the 2016 Results from the Anholt-Gfk Roper Nation Brands Index

Carrington, Daisy (2012): Astana: The world's weirdest capital city. CNN. URL: <https://edition.cnn.com/2012/07/13/world/asia/eye-on-kazakhstan-astana/index.html> Megjelenés: 2012. 07. 13., Letöltve: 2018. 09. 23.

Cohen, Sasha Baron (forgatókönyvíró, főszereplő) (2006): Borat – Kazah nép nagy fehér gyermeke menni művelődni Amerika

Fraser, Giles – Kim, Marina (2015): Welcome to Astana, Kazakhstan: one of the strangest capital cities on Earth. The Guardian, International edition. URL: <https://www.theguardian.com/cities/2015/jul/28/astana-kazakhstan-strangest-capital-cities-on-earth> Megjelenés: 2015. 07. 28., Letöltve: 2018. 09. 23.

Moore, Rowan (2010): Astana, Kazakhstan: the space station in the steppes. The Guardian, International Edition. URL: <https://www.theguardian.com/world/2010/aug/08/astana-kazakhstan-space-station-steppes> Megjelenés: 2010. 08. 08., Letöltve: 2018. 09. 23.

Nazarbajev, Nursultan (2008): The Kazakhstan Way. Stacey International

Palmer, James (2017): Kazakhstan Spent \$5 Billion on a Death Star and It Doesn't Even Shoot Lasers. Foreign Policy. URL: <https://foreignpolicy.com/2017/06/15/kazakhstan-spent-5-billion-on-a->

death-star-and-it-doesnt-even-shoot-lasers/ Megjelenés: 2017. 06. 15.,
Letöltve: 2018. 09. 23.

Papp-Váry Árpád (szerk.) (1995): Földrajzi atlasz. Budapest:
Cartographia-Westermann

Papp-Váry Árpád (2013): Gazdaságföldrajz – A gazdasági élet földrajzi
alapjai. Budapest: Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola

Papp-Váry Árpád Ferenc (2009): Országimázs a moziban.
Marketing&Media szaklap, 14 (9) 13-26.

Wikipedia, The Free Encyclopedia (2018): Kazahstan. URL:
<https://en.wikipedia.org/wiki/Kazakhstan> Letöltve: 2018. 09. 23.

Wordatlas.com (2018): The Coldest Capital Cities in the World. URL:
<https://www.worldatlas.com/articles/the-coldest-capital-cities-in-the-world.html> Letöltve: 2018. 09. 23.

UNIVERSITAS BUDAPESTIENSIS DE
”METROPOLITAN”

ANNALES

TOMUS X

ID. PAPP-VÁRY ÁRPÁD

80. SZÜLETÉSNAPJÁNAK TISZTELETÉRE

REGEDIT: FERENC KISS

BUDAPEST, 2018

Szerkesztő/Editor: Dr. KISS Ferenc

Technikai szerkesztő: Nichta Mónika

© BATHÓ Gábor, DÉR Cs. Dezső, FRIEDMANN Viktor, GROTTÉ Judit, IZMINDI Richárd, KISS Róbert, KULCSÁR Noémi, LONTAI-SZILÁGYI Zsuzsanna, MICHALKÓ Gábor, NAGY Ildikó, PAPP-VÁRY Árpád Ferenc, PUPEK Emese, RÁTZ Tamara, VASS László

Copyright: Jelen kiadvány szabad hozzáférésű a Creative Commons „CC BY” licensznek megfelelően. /

This publication is Open Access according to the Creative Commons ”CC BY” licence scheme.

ISSN: 1789-879X

Első kiadás / First edition, 2018

A sorozatot megjelentető Budapesti Kommunikációs és Üzleti Főiskola neve megváltozott, 2016. január 1-től Budapesti Metropolitan Egyetem (METU). / The name of the publisher BKF University of Applied Sciences has changed to Budapest Metropolitan University (METU) from 1st January, 2016.

Kiadó / Publisher: Budapesti Metropolitan Egyetem, Budapest

www.metropolitan.hu

Felelős kiadó / Published by:

a Budapesti Metropolitan Egyetem vezérigazgatója / CEO of Budapest Metropolitan University